

Motion till riksdagen 2025/26:1536

av Peter Ollén (M)

Utveckling av äldrevänliga städer och platser

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätten till utevistelse för äldre och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till principen 3, 30 och 300 för antalet träd man ser från fönstret, krontäckningsgrad i kvarteret samt det maximala avståndet i meter till ett grönområde och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att uppmuntra till användning av WHO:s projekt Äldrevänliga städer och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att uppmuntra till utbildning av politiker för att förbättra arbetsmiljön för de som arbetar i äldreomsorgen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att uppmuntra fler kommuner att ta del av den koppling mellan verksamhet och forskning som bedrivs i Göteborg och tillkännager detta för regeringen.

1 Rätten till utevistelse

I en doktorsavhandling från Göteborgs universitet konstaterar Madeleine Liljegren att majoriteten av de som bor på svenska äldreboenden inte har tillgång till daglig utevistelse. I hennes avhandling från våren 2025 tittar hon på hur äldre rör sig i fem definierade zoner av ljus och utevistelse¹.

- I zon 0 har du ingen kontakt med utemiljön.
- I zon 1 kan du se ut på både himlen och grönska.

¹ <https://www.gu.se/forskning/out-fit>.

- Zon 2 är en balkong eller uteplats.
- Zon 3 är exempelvis en trädgård.
- Zon 4 är en park eller skog.

Madeleine Liljegren lyfter Malmö som ett gott exempel, där man beslutat att arbeta med inriktningen att alla äldre varje dag kommer till zon 2 eller 3 och att de minst en gång i veckan kommer till zon 4. Tyvärr är många av de svenska äldreboendena byggda utan tanke på de här nivåerna. Det är dock rimligt att äldre har samma reglerade rätt till utevistelse som kor och fångar.

2 3, 30, 300

I WHO:s rekommendation för äldre finns en rad målsättningar. En av dessa är 3, 30 och 300, vilket naturligtvis även är angeläget för alla andra.

3 står för antalet träd man ska kunna se från sina fönster. Studier visar att det är viktigt för välbefinnandet att ha ögonkontakt med grönska.

30 står för krontäckningsgrad i stadskvarter. Tittar man ur fågelperspektiv ska 30 procent av kvartersmarken vara täckt av grönt.

300 står för maximala avståndet till en park eller ett grönområde.

Forskningen visar tydligt att om man från sitt fönster kan se en levande grön miljö, så sjunker stressnivåerna och välbefinnandet ökar. Om en stad planeras utifrån 3, 30, 300 så bidrar det till att göra den äldrevänlig.

3 WHO:s projekt Äldrevänliga städer

WHO (FN:s världshälsoorganisation) har identifierat åtta sammanhängande områden som den åldersvänliga staden eller samhället bör arbeta med. Dessa är:

- hälso- och sjukvård och närservice
- transport
- bostäder
- socialt deltagande
- utomhusområden och byggnader
- respekt och social inkludering
- frivilligarbete och arbetsliv
- kommunikation och information.

Detaljerna för vad som bör göras inom respektive område finns beskrivna här:

<https://www.who.int/news/item/19-04-2023-who-releases-new-guide-on-developing-national-programmes-for-age-friendly-cities-and-communities>.

Nära 1 600 städer i hela världen har anslutit sig till det här programmet och tänker utveckla sina städer i enlighet med riktlinjerna. Även Nordiska rådet har deklarerat sitt stöd för arbetet, relaterat till mål 11 i Agenda 2030. De samordnar sedan 2017 arbetet i Nordiskt nätverk för åldersvänliga städer och samhällen.

Om man som samhälle lyckas ta sig bakom alla vackra ord och följa de konkreta råd som WHO ger, så kommer det att leda till äldrevänligare städer och områden. Och där det är äldrevänligt är det även vänligt för alla andra att vara.

4 Kunskap hos politiker

På Malmö universitet finns forskaren Susann Porter. Hon har intresserat sig för beslutande politikers kunnighet kring att vi har arbetsmiljöansvaret för de som arbetar inom hemtjänst och särskilt boende. Kunskapen om detta är oroväckande låg. Man tror att när man på första mötet delegerat ansvaret till ledningen, så kan man sluta bry sig. Detta är fel, för man är som politisk ledning fortsatt ytterst ansvarig för hög sjukfrånvaro, utbrändhet etc. som uppstår när resurser inte fördelas på korrekt sätt.

Susann Porter har gjort i ordning ett antal utbildningsfilmer som berättar vad en undersköterska, enhetschef, arbetsterapeut, distriktssköterska etc. gör. Denna kostnadsfria webbaserade utbildning erbjuds samtliga politiker i äldreomsorgsnämnder i Sverige².

5 Utbildning och forskning

Inom Göteborgs äldreomsorg har man anställt två forskare som arbetar med nämndens ledningsgrupp. De säkrar att arbetet görs på rätt sätt, att man ständigt tar till sig ny forskning och applicerar den samt för att inspirera de anställda till att ständigt utbilda sig. De är också ett stöd för doktorander inom äldreomsorgens kompetensområde. Att på det här sättet knyta ihop forskningen och verksamheten, ger goda möjligheter att säkerställa att man på alla nivåer arbetar effektivt och på bästa sätt³.

Peter Ollén (M)

² <https://mau.se/forskning/projekt/utveckling-utvardering-och-implementering-av-en-digital-utbildning-till-svenska-kommunpolitiker-med-ansvar-for-var-d-och-omsorg-av-aldre/>.

³ <https://goteborg.se/wps/portal/start/omsorg-och-stod/aldre/Forskning-och-utveckling-inom-var-d-omsorg-och-halsoframjande-verksamhet>.